

Vergaderjaar 2011–2012

21 501-07

Raad voor Economische en Financiële Zaken

Nr. 858

BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 10 november 2011

Hierbij zend ik u het verslag van de vergadering van de Eurogroep en Ecofin Raad van 7 en 8 november 2011 te Brussel. Tevens zend u ik de beantwoording van vragen van het lid Plasterk (PvdA) aan de minister van Financiën over het bericht dat hedgefonds profiteren van de eurocrisis (ingezonden 4 november 2011, Aangangsel Handelingen II 2011/12, nr. 640).

De voorlopige agenda van de Eurogroep en Ecofin Raad van 29 en 30 november te Brussel is nog niet bekend.

De minister van Financiën,
J. C. de Jager

Verslag van de Eurogroep en de Ecofin Raad van 7 en 8 november 2011 te Brussel

Tijdens de Eurogroep werd gesproken over Griekenland, de uitwerking van modaliteiten om de slagkracht van het EFSF te versterken en de aanpassing van het ESM Verdrag naar aanleiding van de 21 juli besluitvorming. De Ecofin Raad heeft conclusies aangenomen over het scorebord voor macro-economische onevenwichtigheden. Voor Nederland is essentieel dat hierin een duidelijke asymmetrische benadering van toepassing is verklaard op de lopende rekening indicator voor het scorebord. Conclusies over klimaatfinanciering zijn zonder discussie aanvaard in de Raad. Tevens heeft de Raad van gedachten gewisseld over de voorstellen van de Europese Commissie omtrent de introductie van een financiële transactiebelasting en de herkapitalisering van banken. Het oorspronkelijke agendapunt «Energiebelasting» is aan het begin van de vergadering afgevoerd van de agenda omdat duidelijk was dat het onderwerp nog verdere technische uitwerking vereist alvorens de Raad zich hierover kan uitspreken. Het onderwerp «opvolging G20» is uitgesteld tot de Ecofin Raad van 30 November.

Het officiële verslag van de Ecofin Raad door het Voorzitterschap vindt u via onderstaande link: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ecofin/125974.pdf

1. Griekenland/ PSI

De Eurogroep heeft uitgebreid stilgestaan bij de onzekere politieke situatie in Griekenland en de gevolgen voor de uitkering van de zesde tranche van het bestaande leningenprogramma. Ook is in deze context gesproken over het aanvullende leningenprogramma waarvoor de randvoorwaarden zijn vastgelegd in de conclusies van de bijeenkomst van staatshoofden en regeringsleiders van de eurozone van 26 oktober (zie hiervoor het verslag van de Europese Raad en de bijeenkomst van staatshoofden en regeringsleiders van de eurozone van 28 oktober jl.) (Kamerstuk 21 501-20, nr. 582).

Ministers hebben hun zorg en onvrede geuit over de grote onzekerheid die Griekenland heeft veroorzaakt. De Eurogroep heeft Griekenland opgeroepen om deze onzekerheid zo spoedig mogelijk weg te nemen en het vertrouwen van de Trojka en de eurolanden in Griekenland te herstellen. Als Griekenland zich niet houdt aan gemaakte afspraken kan niet worden overgegaan tot uitbetaling van de zesde tranche. De Griekse minister van Financiën heeft bevestigd dat er een overgangsregering zal worden ingesteld die de onderhandelingen zal voeren over het aanvullende leningenprogramma. In reactie daarop heeft de Eurogroep besloten dat zowel de regerende PASOK partij als de grootste oppositiepartij ND zich schriftelijk dienen te committeren aan de afspraken die zijn gemaakt tijdens de bijeenkomst van staatshoofden en regeringsleiders van de eurozone van 26 oktober jl. en de nog overeen te komen beleidscondities die deel zullen uitmaken van het aanvullende leningenprogramma zullen worden opgenomen in de zogenaamde Memorandum of Understanding. Net als bij Portugal (zie verslag Eurogroep 8 en 9 april jl., Kamerstuk 21 501-07, nr. 792), waar het leningenprogramma en de daaraan gepaarde beleidscondities werden overeengekomen met de een demissionaire regering, betekent dit dat de invulling van het aanvullende pakket politiek breed gedragen dient te worden, dus zowel door de regeringspartij als door de oppositie. De lidstaten hebben daarom in dit kader de regeringspartij PASOK en de oppositiepartij ND opgeroepen om zo spoedig mogelijk een breed gedragen overgangsregering te vormen om zo tot een gezamenlijke positie te komen voor de invulling van een gedegen en volwaardig hervormingsprogramma.

Ondanks de politieke situatie zijn de voorbereidingen voor de obligatieomruil gaande. Zoals ook aangegeven in de beantwoording van de vragen van de Tweede Kamer (Kamerstuk 21 501-20, 583) moet de exacte vormgeving van de PSI nog concreet gestalte krijgen. De bijeenkomst van staatshoofden en regeringsleiders van de eurozone van 26 oktober heeft duidelijke randvoorwaarden gesteld: de obligatieomruil tegen een afslag van 50% van de nominale waarde van de obligatie, welke moet leiden tot een afname van de Griekse schuldquote tot 120% BBP in 2020. In lijn met de internationale systematiek is aan Griekenland nu de taak om met de private crediteuren tot overeenstemming te komen over de wijze waarop aan deze randvoorwaarden invulling wordt gegeven.

2. EFSF

Ook heeft de Eurogroep gesproken over de modaliteiten om de slagkracht van het EFSF te versterken. EFSF heeft op basis hiervan terms of reference openbaar gemaakt (zie bijlage bij dit verslag).¹ Deze zullen als basis dienen voor consultaties met de financiële sector. Hierin wordt een nadere beschrijving gegeven van de twee hefboomopties voor EFSF die door de bijeenkomst van staatshoofden en regeringsleiders van de eurozone van 26 oktober jl. zijn afgesproken. Dit betreft enerzijds het verzekeringsmodel waarin een verzekering wordt aangeboden aan investeerders bij de uitgifte van een obligatie door een euroland. De tweede modaliteit betreft het bijeenbrengen van private en publieke middelen om de slagkracht van het EFSF te vergroten. Hier stelt het EFSF een Co Investment Fund (CIF) voor dat op de primaire en secundaire markt obligaties kan opkopen. Eurolanden kunnen het geld dat zij hiermee krijgen gebruiken voor bankenherkapitalisaties. De obligaties die het CIF opkoopt kunnen worden aangehouden tot het einde van hun looptijd, maar kunnen eventueel ook eerder verkocht worden indien marktomstandigheden normaliseren. Onder beide opties die het EFSF voorstelt gaat steun samen met een Memorandum of Understanding en met beleidscondities zoals is vastgelegd in EFSF guidelines. Tevens zullen alle kosten van het EFSF worden gedekt door het steunontvangende euroland.

3. Italië

De Italiaanse minister van Financiën heeft in de Eurogroep een toelichting gegeven over de voorziene aanvullende hervormingen. Belangrijk hierbij is dat deze hervormingen een sterk structureel element kennen om de economie weer op de been te helpen. Zaak is het nu dat Italië snel aan de slag gaat met de implementatie. De Commissie zal dit bewaken en tijdens de Eurogroep van 29 november de uitkomsten van haar eerste monitoring missie toelichten. Zoals bekend is Italië parallel hieraan akkoord gegaan met toezicht door het IMF. Het IMF en de Commissie opereren hierbij in beginsel onafhankelijk van elkaar, maar zullen hun activiteiten op elkaar af te stemmen.

4. ESM

Tijdens de Eurogroep heeft men verder gesproken over de stand van zaken met betrekking tot het ESM verdrag, die naar aanleiding van de 21 juli besluitvorming wordt aangepast. Dit betreft onder andere het aanpassen van het ESM verdrag ten behoeve van de nieuwe instrumenten van preventieve kredietlijnen, secundaire opkopen, en herkapitalisaties van banken. Ook al is er belangrijke vooruitgang geboekt in de uitwerking van de aanpassingen, de afronding van discussies zal nog enige tijd in beslag nemen. Het is dan ook onwaarschijnlijk dat ondertekening van het verdrag bij de Eurogroep plus van 29 november zal plaatsvinden. Zodra de wijzigingen van het ESM verdrag volledig zijn uitgevoerd, zullen de

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

nationale ratificatieprocedures die op dit moment tijdelijk zijn opgeschort kunnen worden hervat.

5. Financiële Transactie belasting

Tijdens de Ecofin Raad heeft de Commissie een presentatie gegeven over de Financiële Transactie Belasting (hierna de FTT). Naar aanleiding van de presentatie ontstond er een discussie onder de lidstaten. De voorstanders van een EU brede FTT zien een dergelijke FTT als een eerste stap waarna de rest van de wereld zich erbij aan kan sluiten. Een snelle besluitvorming kan volgens die voorstanders ook het vertrouwen herstellen in de daadkracht van de EU. De tegenstanders vrezen dat de financiële sector zich simpelweg verplaatst naar landen buiten de EU waar geen transactiebelasting wordt geheven met alle negatieve gevolgen van dien voor het vestigingsklimaat van de EU. Daarnaast wijzen de tegenstanders erop dat een invoering van de FTT leidt tot hogere financieringskosten die ook bedrijven en burgers zullen raken. Nederland heeft in de discussie aangegeven dat banken mee moeten betalen aan de kosten van de crisis. In dit kader is er al het een en ander gaande zoals Basel III, het Deposito Garantie Stelsel, de bijdrage van de private sector in een aanvullend programma voor Griekenland en in sommige lidstaten een bankenbelasting. Wat betreft de FTT kan Nederland een wereldwijde FTT steunen. De wereldwijde FTT is in de G20 besproken en heeft nog geen concrete resultaten opgeleverd, maar is wel het gremium waar dit onderwerp geagendeerd moeten blijven. Wat betreft het voorstel om een EU brede FTT in te voeren stelt Nederland zich, in afwachting van de analyse van het CPB, neutraal op. Wel had Nederland enige vragen aan de Commissie over de gevolgen van de voorgestelde FTT. Zo heeft Nederland vragen gesteld tijdens de Ecofin ten aanzien van de gevolgen van de FTT op de hoogte van de pensioenuitkeringen. Verder vroeg Nederland zich af of de FTT zou leiden tot hogere rentes op de staatsleningen. Tenslotte heeft Nederland aangegeven dat, conform de wens van de Tweede Kamer, de FTT niet gezien kan worden als eigen middel voor de EU. Op advies van de Commissie is besloten om de FTT eerst op raads werkgroep niveau technisch grondig door te nemen voordat het onderwerp weer op de agenda van de Ecofin Raad wordt geplaatst.

6. Herkapitalisatie banken

De Raad stond stil bij de verdere uitwerking van de op de Europese Raad van 26 oktober bereikte consensus om een tijdelijke kapitaalsnorm van 9% kernkapitaal in te stellen voor banken om deze schokbestendiger te maken bij gelijktijdige waardering van staatsobligaties op marktwaarde. Conform eerdere afspraken zijn banken in eerste instantie zelf ervoor verantwoordelijk om hun kapitaalbasis te versterken via privaat kapitaal. Als dit niet mogelijk blijkt te zijn, kan publieke steun worden ingezet, waarbij de staatssteunregels van toepassing zullen zijn. Als laatste optie wordt de indirecte herkapitalisatie via een EFSF lening aan de eurolanden genoemd, die aan strenge conditionaliteit zal worden onderworpen. Tenslotte heeft de Raad de Commissie opdracht gegeven om in overleg met de ECB, EBA en EIB met een voorstel te komen voor de aanpak van het verstrekken van financieringsgaranties.

7. Macro-economische onevenwichtigheden

De Raad heeft uitgebreid stilgestaan bij en conclusies aangenomen over de procedure voor macro-economische onevenwichtigheden. Aandacht ging hierbij bijna uitsluitend uit naar de scorebord indicator voor de lopende rekening. Nederland en gelijkgezinde lidstaten hebben zich tijdens de Ecofin Raad duidelijk uitgesproken voor een sterke asymmetrie

in de grenswaarden van de lopende rekening indicator. Tegelijkertijd lieten verschillende lidstaten wederom hun voorkeur voor een symmetrische benadering horen. Op basis van de discussie concludeerde de Commissie dat zij door kon gaan met het vaststellen van de grenswaarde voor de lopende rekening indicator op -4% BBP en $+6\%$ BBP. Tot eind november kan ook het Europees Parlement een uitspraak doen over de invulling van het scoreboard, waarbij de Commissie deze suggesties kan, maar niet moet, overnemen. Gebaseerd op de input van Raad en Parlement zal de Europese Commissie vervolgens overgaan tot vaststelling van het scoreboard.

Tevens verklaarde de Commissie dat landen met een overschot op de lopende rekening, anders dan landen met een tekort, nooit geconfronteerd zouden kunnen worden met sancties. Deze verklaring is uitdrukkelijk opgenomen in de Raadsconclusies. Dit is volledig in lijn met de Nederlandse inzet. Wel kunnen landen met een groot overschot op de lopende rekening volgens het huidige voorstel van de Commissie nog steeds geconfronteerd worden met (reguliere) aanbevelingen onder de preventieve arm van de procedure voor macro-economische onevenwichtigheden. Het betreft hier dan echter niet-bindende beleidsaanbevelingen.

8. Antwoord op de vraag van het Kamerlid Irrgang over MiFID-2

Tijdens het AO Ecofin van 3 november heeft het lid Irrgang van de SP-fractie gevraagd of de AFM bevoegdheden verliest als gevolg van MiFID-2. In vervolg hierop kan ik hierbij het volgende berichten. De Europese Commissie heeft op 20 oktober 2011 voorstellen gepresenteerd voor (i) herziening van de richtlijn betreffende markten in financiële instrumenten (MiFID-2), (ii) een daarmee samenhangende verordening (MiFIR), (iii) de verordening betreffende handel met voorwetenschap en marktmanipulatie (marktmisbruik) (MAR) (thans een richtlijn) en (iv) een daarmee samenhangende richtlijn ten aanzien van strafrechtelijke sancties voor marktmisbruik (MAD). Deze voorstellen strekken ertoe de financiële markten efficiënter, veerkrachtiger, deugdelijker en transparanter te maken en beleggers beter te beschermen. Met het nieuwe voorgestelde kader zullen de toezichthouders meer bevoegdheden krijgen door versterking van hun onderzoeks- en sanctioneringsbevoegdheden. Zo zullen de toezichthouders ingevolge de MiFID en MiFIR-voorstellen onder bepaalde omstandigheden bepaalde producten, diensten of praktijken mogen verbieden indien de belegger, de financiële stabiliteit of de ordelijke werking van de markten in gevaar komt. Daarnaast wordt voorzien in een strenger toezicht op de grondstoffenderivatenmarkten. Voorts zal ingevolge de MAR en MAD-voorstellen de reikwijdte van de marktmisbruikregels worden uitgebreid tot onder meer financiële instrumenten die alleen worden verhandeld op nieuwe platformen en buiten de beurs («over the counter», OTC), waar momenteel nog geen EU-wetgeving is. Verder bevatten de marktmisbruik-voorstellen een aantal maatregelen die ervoor zorgen dat toezichthouders toegang hebben tot de informatie die nodig is om marktmisbruik op te sporen en te bestraffen, waaronder zwaardere sancties en een verdergaande harmonisatie van sancties. Wel bieden de voorstellen van de Europese Commissie niet langer de mogelijkheid voor toezichthouders om de inhoud van telefoongesprekken bij financiële ondernemingen op te vragen. Nederland zal de (mogelijk) negatieve effecten hiervan nader bekijken en onder de aandacht brengen in de Europese onderhandelingen over deze voorstellen.